

ROLUL ADJECTIVELOR ÎN EVOLUȚIA LIMBAJULUI COPIILOR MICI

*Liuba Mocanu, conf. univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

THE ROLE OF ADJECTIVES IN THE LANGUAGE DEVELOPMENT OF YOUNG CHILDREN

*Liuba Mocanu, Assoc. Prof.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID: 0000-0002-5622-8472
mocanu.liuba@mail.ru*

CZU: 373.2:811

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p202-205

Abstract. The article reflects the process of appropriation by young children of the lexicon in general, of the principles of their grouping, of the grammatical component of children's language. It is characterized the process of appearance, of appropriating adjectives in the speech of the little ones, with the reflection of certain problems. Some of the forms of knowledge with adjectives are proposed.

Keywords: children's language, lexicon, principles, adjectives, preschool children, forms of knowledge

Evoluția limbajului, îndeosebi al copiilor, a constituit mereu acel proces psihic cognitiv vital fără de care nu ne imaginăm viața; reprezintă un sistem de semne lingvistice, convențional selectate astfel, încât să asigure materializarea funcției de comunicare. Este vorba, la general spus, de cuvânt.

Înșușirea, achiziționarea lexicului de către copiii preșcolari în toate timpurile a constituit o problemă majoră și căreia i s-a acordat dintotdeauna o atenție deosebită. Acest lucru se datorează faptului că vocabularul, ca aspect obligatoriu al limbajului, stă la baza formării altor tipuri și aspecte ale activității verbale. Autorii multor studii lingvistice, psihologice, metodice etc. susțin ideea că componenta lexicală (cantitativă, dar neapărat și semantică) reprezintă nucleul în structura abilităților lingvistice ale copiilor.

Principii de grupare a lexicului.

Selectarea lexicului are loc în baza anumitor principii speciale, care reflectă legitățile stabilite deja și care funcționează până în prezent în domeniul educației timpurii, și nu doar.

Unele dintre acestea ar fi:

- *sistemic* (se ia în considerare toate elementele paradigmei lexicale);
- *contextual* (conținutul cuvântului deviază în funcție de legăturile sale sintagmatice);
- *lexico-semantic* [8]

Se impune și principiul unității învățării lexicului și al activității verbale. Subliniind valoarea însușirii lexicului în diverse condiții, I. L. Bim subliniază că cu cât emoțiile, trăirile create, generate de cuvânt sunt mai puternice, cu atât sporește necesitatea în a le utiliza [Apud 9]. Fără achiziționarea lexicului nu este posibilă perceperea conținutului limbajului, fapt ce necesită o muncă corect și profund gândită asupra acestora.

Cercetătorii menționează că orice cuvânt este inclus în 3 tipuri principale de relații:

1. relația cu obiectele și fenomenele realității;
2. relația cu gândurile, sentimentele, dorințele persoanei înseși;
3. relația cu alte cuvinte.

Se susține că doar prin cuvânt are loc:

- formarea bazei informaționale a omului;
- achiziționarea/cunoașterea experienței generațiilor trecute;
- devenirea individului ca membru al unui anumit socium.

În lingvistică, acestea se numesc relații denotative (de la cuvânt prin sensul său până la subiect), semnificative (de la un cuvânt prin sensul său la un concept), structurale (relaționale) (din cuvânt în cuvânt).

În știință, limbajul este denotativ, direct, precis, transparent, banal, iar în artă, conotativ, deci indirect, neprecis, oarecum opac, original. Sensul denotativ este unul invariabil și nonsubiectiv, care reprezintă ceea ce denumește în mod obișnuit un cuvânt. Cuvintele monosemantice prezintă doar acest sens, în timp ce cuvintele polisemantice exprimă și un sens particular, afectiv (expresiv), adăugat sensului denotativ [1].

Îmbogățirea vocabularului se bazează și pe *principiul ontogenetic*, luând în considerare tiparele și succesiunea formării diverselor forme și funcții ale vorbirii de la simplu la complex, de la concret la abstract, de la vorbirea situațională la cea contextuală etc. [8].

Alături de principiul expansiunii, principiul organizării sintactice, a unității sensului lexical și gramatical (Алексеева М.М., Яшина В.И etc), un rol aparte îl are și principiul organizării cuvintelor *în părți de vorbire*.

Acestea sunt doar unele principii, care, implementate în procesul de învățământ, oferă copiilor o înțelegere mai completă a esenței cuvântului.

Componenta gramaticală a limbajului copiilor

Interesul lingviștilor față de vorbirea copiilor este cauzat de anumite „reguli” speciale în baza cărora se formează și se dezvoltă „capacitatea lingvistică” a copilului, subliniază Plotnikov. Savanții sunt interesați de modul în care copiii „construiesc” sistemul lingvistic, bazându-se pe vorbirea adulților (input), cum premisele cognitive contribuie la asimilarea limbajului de către un copil, cum se dezvoltă limbajul „odată cu dezvoltarea formelor de comunicare” (Zeitlin) [Apud 11]. Cercetătorii studiază componenta gramaticală a limbajului copiilor, examinează forma cuvintelor și modalitățile de formare a acestora în limbajul lor.

Referindu-se la părțile de vorbire, A. Н. Гвоздев sublinia că, în primul rând, apare și este însușit substantivul, dat fiind faptul că aceste cuvinte sunt cele mai accesibile copilului. Până la 2 ani, în vocabularul micuților sunt prezente cca 183 de substantive. Peste câteva luni, după apariția substantivelor și verbelor (care ajung până la 120), apar *adjectivele*, numărul lor fiind infim (2) [Apud 2, 10].

Unele studii atestă cota parte pe care o ating unele părți de vorbire în limbajul copiilor. Potrivit datelor lui A.Н. Гвоздев, în vocabularul copilului de 4 ani se atestă 50,2% de substantive, 27,4% de verbe și doar 11,8% de adjective. Iar Zaharova A.V., analizând lexicul din vorbirea copiilor de 6-7 ani, a scos în evidență cuvintele utilizate ce au o frecvență maximă în vorbire. Din acest punct de vedere, a stabilit că la fiecare 100 de cuvinte întrebuințate, doar 8,5% le formează adjectivele [Apud 3].

Tot mai mulți cercetători care reflectă problema lexicului la copiii preșcolari se axează pe însușirea de către copii a adjectivelor. Vera Loghinov, de exemplu, a concretizat metoda de îmbogățire a vocabularului copiilor prin ilustrarea obiectelor și a caracteristicilor lor; a demonstrat influența sistemului de cunoștințe despre obiecte asupra dezvoltării intelectuale și verbale, asupra educării atitudinii față de munca celor ce au creat aceste obiecte. Procesul de achiziționare a adjectivelor este unul de durată, bazându-se pe extinderea treptată și pe aprofundarea cunoștințelor copiilor despre caracteristicile lumii obiectuale [Apud 10].

A. И. Лаврентьев, referindu-se la faptul că micuții recurg la adjective mai târziu decât la substantive și verbe, susține că atestăm unul dintre universalile psiho-lingvistice. Aceasta se explică prin faptul că copilului îi este important să denumească obiectul și să caracterizeze acțiunea acestuia; iar adjectivele fac parte din grupul de cuvinte abstracte. Алексеев și Яшин avansează ideea că o parte din vină o poartă și adulții, care se străduiesc mai puțin să acorde atenție caracteristicilor, descrierilor obiectelor [2]. Iașenko M este de părere că, pentru însușirea adjectivelor, copilul are nevoie de etaloane care se formează la copiii mici în procesul cunoașterii lumii înconjurătoare. Cunosând treptat mediul ambiant, acesta, pentru descrierea obiectului cu care operează, începe să utilizeze adjectivele. Pentru a se reuși, este enorm de important de a-l învăța pe copil să recurgă la observare (îndeosebi la cea directă) [Apud 9].

Printre primele sunt însușite grupul adjectivelor calitative, care denotă dimensiune, formă, gust, culoare, greutate, temperatură, diverse tipuri de aprecieri. Unele dintre adjective apar imediat în perechi antonimice (mare - mic, bun - rău, cald - rece etc.), având ca model limbajul părinților.

S-a stabilit, de asemenea, că adjectivele ce denumesc dimensiunile *mare* și *mic* sunt incluse în grupul lexico-semantic original și sunt cele mai frecvente.

Deși adjectivul respectă în totalitate funcționalitatea morfologică clasică universală, totuși, această parte de vorbire are în română și câteva particularități în plus, destul de complicate, care îngreunează acordul morfologic (de formă) cu substantivul determinat (precum și cu articolul substantivului), reprezintă fenomenul lingvistic cu o structură complicată [11]. Folosirea adecvată a acestora necesită, îndeosebi de la copilul preșcolar, posedarea unui șir de operații cognitive, cum ar fi conștientizarea că obiectul poate avea mai multe caracteristici, capacitatea de a „înstrăina caracteristica” etc. Cu toate acestea, unii autori (Ușakov O.) susțin că adjectivele sunt însușite și numărul de erori comise de către copii nu este atât de mare. Acestea pot apărea îndeosebi la formarea gradelor de comparație, a respectării acordului dintre două părți de vorbire. Este important, consideră autoarea, că copiii recurg la adjectivele sesizate în limbajul celor din jur, chiar dacă uneori nu sunt percepute. [Apud 7]

Forme de cunoaștere a adjectivelor

Cunoașterea practică a adjectivelor de către preșcolari devine un imperativ al zilei. Printre aceste imperative am putea numi:

- caracterizarea obiectului, personajului (*Jocuri verbale de genul: Spune cum este (cum poate fi), Numește mai multe culori, forme, ..., Continuă șirul: mâncare delicioasă -..., băiat cuminte -...*);
- formarea adjectivelor de la substantive (*Exemplu: lemn-lemnos, frunze-frunzos, dulceață -..., lumină -..., liniște -....*):
- găsirea adjectivelor-antonime (*Exemplu: mare - mic, harnic – leneș; îmbrăcat - dezbrăcat*):
- utilizarea acordului dintre adjectiv și substantiv (*Exemplu: măr roșu - flori roșii*);
- cunoașterea sensului unor adjective polisemantice (*Exemplu: pâine proaspătă, pește proaspăt, fructe proaspete*);
- formarea competenței de identificare a șirurilor sinonimice (*vesel – bucuros - fericit...*);

- clasificarea imaginilor: , , , , , etc.
- descrierea obiectelor, ținând cont de anumite criterii;
- identificarea din textele audiate a unor caracteristici etc.

Suntem siguri că, doar prin conjugarea eforturilor și înțelegând valoarea acestei părți de vorbire în limbajul tuturor, am putea să ne bucurăm de frumusețea limbii române cu adevărat.

BIBLIOGRAFIE

1. Dicționarul explicativ al limbii române <https://dexonline.ro/text/denotativ>.
2. АЛЕКСЕЕВА М.М., ЯШИНА В.ИЮ Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений М.: Издательский центр «Академия», 2000. –
3. АРКИН, Е. А. Дошкольный возраст [Текст] / Е. А. Аркин. – М.: Просвещение, 2008. – 335 с
4. ЛАВРЕНТЬЕВА, А.И. Основы онтолингвистики: теория и практика: учебное пособие для студентов пед. университетов / А.И. Лаврентьева – М.: Изд-во «Экоинформ», 2015. – 125 с.
5. ЛАЛАЕВА Р.И., Серебрякова Н.В. Коррекция общего недоразвития речи у дошкольников (формирование лексики и грамматического строя), М, 1999
6. ОРЛОВА Е.В. Понимание и употребление прилагательных детьми дошкольного и младшего школьного возраста <https://nsportal.ru/detskiy-sad/razvitie-rechi/2019/03/29/ponimanie-i-upotreblenie-prilagatelnyh-detmi-doshkolnogo-i>
7. Особенности развития активного словаря имен прилагательных у детей с ОНР https://studbooks.net/1807458/pedagogika/osobennosti_razvitiya_aktivnogo_slovarya_imen_prilagatelnyh_detey
8. Principii și metode de bază ale logopediei <https://eduvillage.ru/ro/geography/osnovnye-principy-i-metody-logopedicheskoi-raboty-osnovny>
9. Семантические категории в детской речи Санкт-петербург, НЕСТОР-ИСТОРИЯ, 2007 Усвоение ребенком семантики качественных прилагательных
10. Формирование словаря прилагательных у дошкольников с общим недоразвитием речи III уровня на занятиях по изобразительной деятельности Екатеринбург 2019 <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/11107/2/Kriukova.pdf> Gvozdev, Loghinov
11. <http://www.editcc.com/Gramatica/RO/adjectivul.htm>
12. <https://cyberleninka.ru/article/n/rech-vzroslogo-i-usvoenie-rebenkom-prilagatelnyh-analiz-russkogo-longityudnogo-korpusa-dannyh>
13. <https://www.sworld.com.ua/index.php/pedagogy-psychology-and-sociology-411/corrective-and-social-pedagogy-411/11057-411-0063>